

برجسته ترین ویژگی بندگان شایسته خداوند، تقواست/ تقوا همه فضائل اخلاقی را به دنبال دارد

تقوا برجسته ترین ویژگی بندگان شایسته خداوند است و یکی از اساسی ترین مباحث علم اخلاق به شمار می رود که در آیات قرآن و روایات اسلامی، نسبت به آن بسیار سفارش شده است...

خبرگزاری مهر-تقوا برجسته ترین ویژگی بندگان شایسته خداوند است و یکی از اساسی ترین مباحث علم اخلاق به شمار می رود که در آیات قرآن و روایات اسلامی، نسبت به آن بسیار سفارش شده است؛ چرا که اگر تقوا در وجود انسان جا گرفت، فضایل اخلاقی دیگر نیز به دنبال آن، تقویت و غفلت زدگی و ارتکاب به گناه هم کمرنگ خواهند شد.

امام علی(ع) در خطبه هفتاد و پنجم نهج البلاغه می فرماید: خدا رحمت کند آن کس که چون سخن حکیمانه ای را بشنود خوب فرا گیرد و چون به هدایت ارشاد گردد بپذیرد، دست به دامن هادی و رهبری زند و نجات یابد، از مراقبت پروردگارش لحظه ای غفلت نورزد و همواره از گناهان خود بترسد، خالصانه گام پیش نهد و عمل نیک انجام دهد ذخیره ای برای آخرت تهیه کند و از گناه بپرهیزد. همیشه اغراض دنیایی را به دور اندازد و در عوض کالای گرانبهای آخرت را به دست آورد. با خواسته های دلش بجنگد و آرزوهای نابجایش را تکذیب کند. استقامت را مرکب راهوار نجات خویش قرار دهد و تقوی را زاد و توشه مرگش گرداند. در راه روشن گام نهد و هرگز از جاده وسیع و آشکار حق فاصله نگیرد. این چند روز زندگی را مغتنم شمارد و پیش از آنکه مرگ فرا رسد، خویش را آماده کند و از اعمال نیک توشه آخرت بگیرد.»

«ابوالفتح محمد علی کراچی» متوفای سال 449 هجری در کتاب «کنز الفوائد» می گوید: از امام صادق(ع) نقل شده است که امیرمؤمنان(ع) 24 کلمه پر ارزش فرموده که هر کدام به اندازه آسمانها و زمین قیمت دارند، ازجمله آنها خطبه مورد بحث را شمرده است. (مستدرک و مدارک نهج البلاغه صفحه 245)

از دیدگاه نهج البلاغه کسی انسان کامل به شمار می رود که نسبت به همه ارزشها و فضیلتهای اخلاقی توجه داشته باد و سعی و تلاش فراوان در جهت تقویت آنها، به خرج دهد و روز و شب، از یاد خدا و شکرگزاری از نعمتهای بی کرانش غفلت نورزد.

دنیاپرستی، بزرگ ترین عامل سقوط انسان و انحراف او از مسیر کمال و سعادت است. در روایات اسلامی علاقه و محبت به دنیا، ریشه و اساس همه گناهان شمرده شده است. از این رو، پرهیز از دنیا و دوری از ظواهر فریبنده آن، سیره و روش اصلی انسانهای کامل است. بصیرت و آگاهی، یکی از ویژگیهای انسان کامل است که در هر موقعیت و زمان، همراه و ملازم اوست. غفلت زدگی، خواه ناخواه انسان را از مسیر حق دور می کند و فطرت حق جو، عدالت خواه و کمال طلب را در انسان کمرنگ جلوه می دهد.

فراگیری علم و دانش و شناخت راه هدایت، نخستین مرحله برای انسان، در راه رسیدن به کمال است. پس از آن، به کارگیری دستورات الهی در زندگی و دوری از غفلت زدگی و پرهیز از آرزوهای دروغین و استقامت در مسیر هدایت و فاصله نگرفتن از آن، بزرگ ترین عامل برای دستیابی انسان به سعادت و کمال است.

شب زنده داری، یکی از ویژگیهای بندگان شایسته خداست. شب هنگام که سکوت و آرامش و خواب، همگان را فرا می گیرد، پرهیزکاران و صالحین، سجاده نماز می گشایند و با معبودشان به مناجات می پردازند. قرائت قرآن و تأمل در آیات نورانی آن و بهره وری از آموزه ها و نکات اخلاقی آن نیز بر فضیلت و ارزش این شب زنده داری می افزاید.

یکی از عوامل تأثیرگذار بر رفتار انسان خدا جو، ترس از خداوند است. حضرت علی(ع) با توجه دادن همگان به این امر چنین فرمودند: «از خداوند، چون خردمندی بترسید که دل را به تفکر مشغول داشته و ترس از خدا، بدنش را فرا گرفته و شب زنده داری، خواب از چشم او ربوده و به امید ثواب، گرمی روز را با تشنگی گذرانده، با پارسایی، شهوتها را کشته و نام خدا، زبانش را همواره به حرکت در آورده... چیزی او را مغرور نساخته و مشکلات و شبهات، او را نابینا نمی سازد. مژده بهشت و زندگی کردن در آسایش و نعمت سرای جاویدان و ایمن ترین روزها، او را خشنود ساخته است. با بهترین روش از گذرگاه دنیا عبور کرده، توشه آخرت را پیش فرستاده و از ترس قیامت، در انجام اعمال صالح، پیش قدم شده است. ایام زندگی را با شتاب، در اطاعت پروردگار گذرانده، در فراهم آوردن خشنودی خدا، با رغبت تلاش کرده، از زشتی ها فرار کرده، امروز، رعایت زندگی فردا نموده و هم اکنون آینده خود را دیده است.»

دقت در ویژگیهای پرهیزکاران که بهترین نمونه انسانهای کامل اند، انسان را با مسیر صحیح زندگی آشنا می کند و از انحراف و گمراهی باز می دارد. برخی از ویژگیهای پرهیزکاران در نگاه امام پرهیزکاران، امیر مؤمنان علی علیه السلام بدین شرح است: «پرهیزکاران، در دنیا دارای فضیلت های برترند، سخنانشان راست، پوشش آنان میانه روی و راه رفتنشان با تواضع و فروتنی است. چشمان خود را بر آنچه خدا حرام کرده می پوشانند و گوشهای خود را وقف دانش سودمند کرده اند. در روزگار سختی و

گشایش، حالشان یکسان است. خدا در جانشان بزرگ و دیگران کوچک مقدارند. بهشت برای آنان چنان است که گویی آن را دیده و در نعمت های آن به سر می برند و جهنم را چنان باور دارند که گویی آن را دیده و در عذابش گرفتارند». استفاده درست و کامل از فرصتها و استعدادها، بزرگترین عامل کامیابی و خوشبختی انسان است. انسان کامل، انسانی است که در مدت کوتاه عمر خویش، با بهره گیری از امکاناتی که در اختیار اوست، زمینه را برای زندگی سعادتمندانه در آخرت فراهم کند و پیش از آنکه فرصت ها را از دست بدهد و ناتوانی و سستی وجودش را فرا گیرد، بار سفر آخرتش را به بهترین وجه ببندد. امیر مؤمنان علی علیه السلام در این باره فرمود: «ای جمعیت انسانها! پروا کنید، حال که تندرستید، نه بیمار؛ در حال گشایش هستید، نه تنگدست؛ در آزادی خویش، پیش از آنکه درهای امید بسته شود، بکوشید. در دل شب ها، با شب زنده داری و پرهیز از شکم بارگی، به اطاعت برخیزید. با اموال خود انفاق کنید، از جسم خود بگیرید و بر جان خود بیفزایید، و در بخشش بخل نورزید!»

انسان کامل از دیدگاه نهج البلاغه، کسی است که در روابط اجتماعی خویش با دیگران بر اساس ارزش های خدا پسندانه رفتار کند. حضرت علی علیه السلام درباره ویژگی های انسان کامل در روابط اجتماعی فرمودند: «مردم را با لقبهای زشت نمی خواند، همسایگان را آزار نمی رساند، در مصیبت های دیگران شاد نمی شود، در کار ناروا دخالت نمی کند و از محدوده حق خارج نمی شود. اگر خاموش است، سکوت او اندوهگینش نمی کند و اگر بخندد، آواز خنده او بلند نمی شود. اگر به او ستمی روا دارند، صبر می کند تا خدا انتقام او را بگیرد. نفس او از دستش در زحمت، ولی مردم در آسایشند. برای قیامت، خود را به زحمت می افکند، ولی مردم را به رفاه و آسایش می رساند. دوری او از برخی مردم، از روی زهد و پارسایی و نزدیک شدنش با بعضی دیگر، از روی مهربانی و نرمی است. دوری او از روی تکبر و خودپسندی و نزدیکی او از روی حيله و نیرنگ نیست».

تقوا، برجسته ترین ویژگی بندگان شایسته خداوند است و یکی از اساسی ترین مباحث علم اخلاق به شمار می رود که در آیات قرآن و روایات اسلامی، نسبت به آن بسیار سفارش شده است؛ چرا که اگر تقوا در وجود انسان جا گرفت، فضایل اخلاقی دیگر نیز به دنبال آن، تقویت و غفلت زدگی و ارتکاب به گناه هم کم رنگ خواهند شد. در این هنگام، رحمت و برکات الهی به انسان روی می آورد. امیر مؤمنان علی(ع) درباره آثار تقوا در انسان چنین فرموده است: «سپس کسی که تقوا را انتخاب کند، سختی ها از او دور گردند، تلخی ها شیرین و فشار مشکلات و ناراحتی ها برطرف خواهند شد. مشکلات پیاپی و خسته کنند آسان گردیده و مجد و بزرگی از دست رفته، چون قطرات باران بر او فرو می بارند. رحمت بازداشته حق باز می گردد و نعمتهای الهی، پس از فرو نشستن، به جوشش می آیند و برکات تقلیل یافته، فزونی گیرند.»